

Maart 2019

Lichte klachtenstijging sterke toename informatieverzoeken

Het Bureau Discriminatiezaken nam in 2018 103 klachten in behandeling, vijf meer dan een jaar eerder. Het aantal informatieverzoeken vertoonde een sterkere stijging, van 60 naar 87.

Zoals elk jaar betroffen ook in 2018 verreweg de meeste meldingen de gronden 'ras/afkomst/huidskleur'. Het ging veelal over uit de hand gelopen buurtconflicten of over de bejegening door externe organisaties of werkgevers. Daarnaast liep het Zwarte-Pietendebat soms uit de hand, veelal op social media. Dat is ook meteen de verklaring voor het iets hogere aantal totaal meldingen in vergelijking met 2017.

Ten opzichte van dat jaar valt verder de stijging op bij de grond 'godsdienst/ levensovertuiging', van 12 naar 17 meldingen. Daarbij moesten vooral moslims het ontgelden: bij 13 meldingen betrof het hun godsdienst. Andere stijgingen zijn zichtbaar bij de gronden 'seks' (van 6 naar 8 meldingen) en 'seksuele gerichtheid' (van 2 naar 5 meldingen). Deze aantallen zijn te klein om er conclusies aan te verbinden. Met name op het terrein 'politie/vreemdelingendienst/OM' was een daling zichtbaar, van 6 naar 2 meldingen.

Meldingen van buiten het BD-werkgebied zijn overigens niet terug te vinden in bovenstaand overzicht. De desbetreffende melders zijn – een enkele uitzondering daargelaten – doorverwezen naar een anti-discriminatievoorziening in hun eigen regio en daar als klachtindieners geregistreerd. Ingevolge landelijke afspraken registreren anti-discriminatievoorzieningen, om dubbeltellingen te voorkomen, alleen klachten als zodanig wanneer die uit de eigen regio afkomstig zijn.

Extreemrechts

Extreemrechts was in 2018 aanwezig dan ooit in Zaanstad. De landelijke Sinterklaasintocht was voor de neonazistische organisaties Nederlandse Volks-Unie en Voorpost een dankbare aanleiding om pro-Zwarte-Pietenpropaganda te verspreiden in Zaanstad en Zaanwijk. Onafhankelijk van elkaar demonstreerden de rechtsextremistische groepjes Identitair Verzet en Rechts in Verzet tegen de 'islamisering' van Assendelft, waar een moskee gepland staat. Rechts in Verzet demonstreerde verder bij een islamitisch slachthuis in Zaanstad.

De aanwezigheid van zoveel ultrarechtse organisaties was opvallend en voor Zaanstad ongekend. Voor zover bekend kwam overigens geen van de deelnemers uit de Zaanstreek. De gekozen doelwitten kwamen bijna toevallig – zie bijvoorbeeld de Sinterklaasintocht – op hun pad.

Bovengenoemde extremistische organisaties zorgden wel voor een verdergaande polarisatie van het debat in Zaanstad. Dat geldt ook voor de PVV-fractie die in maart 2018 haar intrede deed in het gemeentehuis. Met grote regelmaat keerden fractieleden zich in de gemeenteraad en op social media

tegen de islam en moslims, waarbij de feiten nog wel eens uit het oog werden verloren. Dit leidde soms tot onrust bij hun 'doelwitten' en bij mensen die getuige waren van de aantijgingen.

Ook in Purmerend verkreeg de PVV bij de gemeenteraadsverkiezingen drie zetels. De fractie in die plaats reageerde minder en minder fel dan hun Zaanse collega's op de islam. Als gevolg van interne ruzies viel de Purmerendse fractie overigens in december 2018 uiteen in een relatief gematigd en een rechtlijniger smaldeel.

Aanvullende gegevens over de BD-werkzaamheden zijn te vinden in het op de BD-site gepubliceerde jaarverslag.

Toename informatieverzoeken

In 2018 ontving het Bureau Discriminatiezaken 87 informatieverzoeken, 27 meer dan een jaar eerder. De verzoeken waren zoals gebruikelijk gevarieerd: veel media – regionaal en landelijk – vroegen informatie over een breed scala aan onderwerpen. Leerlingen en studenten zochten gegevens voor hun werkstuk of spreekbeurt. Het BD verzorgde op verzoek inleidingen, trainingen en voorlichtingsprojecten. Veel tijd is geïnvesteerd in het lesgeven op scholen. Ruim 2770 leerlingen uit het middelbaar, beroeps-, volwassenen- en basisonderwijs kregen één of meer lessen over discriminatie en aanverwante thema's, ongeveer evenveel als in 2017. Meer informatie over de BD-werkzaamheden in 2018 is te vinden op de website: www.bureaudiscriminatiezaken.nl.

Zwarte Piet? Moet dat nu?

Met de lente op komst lijkt het Sinterklaasfeest verder weg dan ooit. De ervaring leert echter dat het aan dit evenement gekoppelde debat over de kleur en outfit van Piet elk jaar iets vroeger begint. Laten wij dit keer de aftrap van deze discussietraditie verrichten.

Het BD vroeg in 2018 113 basisscholen in de Zaanstreek en Waterland hoe zij dat jaar invulling wilden geven aan het Sinterklaasfeest. Hieruit werd duidelijk dat van de respondenten ruim 90% koos voor een Piet die past in de huidige tijd en samenleving. In veel gevallen waren de scholen van plan de lijn van het Sinterklaasjournaal te volgen.

In de wetenschap dat de NTR de figuur Zwarte Piet op termijn zal afschaffen, is de verwachting dat de meeste scholen daarin zullen meegaan. Dat leidt soms tot discussies met ouders, zowel met hen die de veranderingen te langzaam vinden gaan als met ouders die het oneens zijn met de verdwijning van Zwarte Piet.

Het Bureau Discriminatiezaken sluit zich aan bij het standpunt van het College voor de Rechten van de Mens dat op haar website het volgende standpunt plaatste: "Veel mensen vinden Sinterklaas een mooi feest en een eeuwenoude volkstraditie die bewaard moet blijven voor toekomstige generaties. Zwarte Piet is hier onderdeel van. Maar aan Zwarte Piet kleven discriminerende aspecten. Ook als dit niet zo is bedoeld kan een Zwarte Piet-figuur een negatief stereotiep beeld schetsen, dat discriminerende effecten kan hebben en als kwetsend kan worden ervaren. Het is aan scholen om te bepalen hoe Zwarte Piet ontdaan dient te worden van discriminerende aspecten, in gesprek met ouders en andere betrokkenen." Het standpunt van de Kinderombudsman hierover is dat de figuur van Zwarte Piet kan bijdragen aan pesten, uitsluiting of discriminatie. Het is daarmee in strijd met het Kinderrechtenverdrag. De Kinderombudsman stelt dat Zwarte Piet zodanig moet worden aangepast dat kinderen geen negatieve effecten meer ervaren door het Sinterklaasfeest.

2 Het VN-Comité bij het Internationale Verdrag inzake de Uitbanning van alle vormen van Rassendiscriminatie heeft zich expliciet uitgesproken over de Nederlandse Zwarte Piet-figuur als stereotype. Het VN-Comité heeft aan de Nederlandse overheid laten weten dat zelfs een diep gewortelde culturele traditie als het Sinterklaasfeest geen discriminerende praktijken en stereotypen kan rechtvaardigen.

Discriminatiemeldingen

In elke nieuwsbrief belicht het Bureau Discriminatiezaken enkele behandelde discriminatiemeldingen.

Racistische scheldpartij

Jongens uit de buurt veroorzaakten ernstige overlast en hielden daarmee niet op toen een buurtbewoonster hen daar op aansprak. Op het moment dat zij de overlast wilde vastleggen om er melding van te kunnen maken, gingen de jongens racistisch schelden tegen haar zoon. Ze zeiden onder meer: "Jij negertje dat daar verstopt zit!" Het BD schakelde samen met de buurtbewoonster de wijkmanager en buurtbemiddeling in, met als resultaat dat de jongens door hun ouders tot de orde zijn geroepen en dat de politie strenger gaat handhaven.

Nashvilleverklaring leidt tot honderden aangiftes

Honderden ondertekenaars hebben zich achter de Nederlandse vertaling van het uit Amerika afkomstige 'Nashville Statement' geschaard. Daarin wordt het huwelijk gedefinieerd als 'de verbintenis tussen één man en één vrouw' en spreken de makers zich openlijk uit tegen homoseksualiteit en transgenderisme.

Eveneens honderden mensen meldden zich bij de politie met aangiftes tegen de personen achter deze verklaring. Ook het BD heeft naar aanleiding hiervan drie klachten ontvangen. Daarbij lieten de melders weten zich gediscrimineerd te voelen. Het BD heeft deze klachten geregistreerd in afwachting van de beoordeling door het Openbaar Ministerie op eventuele strafbaarheid van de Nashvilleverklaring. Op basis van dat oordeel moet duidelijk worden of er een strafrechtelijke vervolging komt. Het is nog niet bekend wanneer het OM met een oordeel over het weinig tolerante document naar buiten komt.

Bidden op een openbare school

Een meldster met een islamitische achtergrond meldde zich bij het BD met een klacht over discriminatie op een openbare middelbare school. Haar dochter had zich tot haar mentor gewend met de vraag of zij op school mocht bidden. Volgens de leerlinge was de repliek van

de mentor dat het conform het beleid van de school niet toegestaan was. De school beschouwde bidden als een privéaangelegenheid die niet op school dient plaats te vinden. De mentor gaf ook te kennen dat het meisje beter naar een islamitische school kon gaan als zij graag op school wilde bidden. De meldster en haar dochter voelden zich hierdoor gediscrimineerd vanwege hun geloof.

Het BD heeft de school een wederhoorbrief gestuurd. Naar aanleiding hiervan nodigde de school meldster en haar dochter uit voor een gesprek met de mentor. Tijdens de ontmoetingen die volgden vertelde de mentor zich niet bewust te zijn geweest van het feit dat de leerlinge zich gediscrimineerd voelde. Hij had naar eigen zeggen niet de intentie om de meldster en haar dochter wegens hun geloof te discrimineren. Het BD heeft tijdens de gesprekken een oordeel uit 2000 van de Commissie Gelijke Behandeling aangehaald (CGB 3/8/2000). Daaruit blijkt dat een openbare school leerlingen niet mag verbieden om te bidden en hun godsdienstige plichten uit te oefenen, maar zij hoeft daarvoor geen speciale ruimte ter beschikking te stellen. Voor de leerlinge bood de uitspraak helaas geen oplossing, want zij was zo aangedaan door de hele kwestie dat zij niet meer naar deze school wilde. Zij zat ten tijde van de gesprekken al enkele maanden op een islamitische school.

21 Maart, Internationale dag tegen racisme

De in 1948 ingevoerde apartheidswet zorgde voor een strikte scheiding tussen zwarte en witte inwoners van Zuid-Afrika en Namibië en ontnam de zwarte bevolking haar rechten. De 'pasjeswet' was een van de maatregelen die genomen werden in het kader van deze wetgeving. Zo mochten zwarte Zuid-Afrikanen niet wonen waar ze wilden en zich niet vrijelijk verplaatsen. Zij moesten te allen tijde een pasje bij zich dragen met daarin hun adresgegevens, maar ook hun belastingafdracht, hun eventuele strafblad en andere bijzonderheden.

Op 21 maart 1960 werd een vreedzaam protest gehouden tegen deze pasjeswet. Tussen de vijf- en tienduizend demonstranten meldden zich die dag zonder pasje bij een politiebureau in Sharpeville om zichzelf te laten arresteren. De politie sommeerde de demonstranten te vertrekken en begon vervolgens op de menigte in te slaan en te schieten, met 69 doden en rond de 200 gewonden als gevolg. Deze gebeurtenis staat bekend als het bloedbad van Sharpeville en was in 1966 voor de Verenigde Naties aanleiding om 21 maart uit te roepen tot Internationale Dag tegen Racisme.

Het Bureau Discriminatiezaken besteedt al jaren aandacht aan deze dag door middel van diverse activiteiten, zoals lessenseries op scholen en het onderhouden van een 21 maart-netwerk waarin een aantal organisaties zich rond deze datum inzet tegen discriminatie.

Het Filmhuis Purmerend vertoont in 2019, zoals elk jaar, een toepasselijke film. Dit jaar is dat op 19 maart *GIRL* van de Belgische regisseur Lukas Dhont. Deze veelgeprezen film gaat over een vijftienjarige ballerina die zich gevangen voelt in een jongenslichaam en een geslachtsverandering wil ondergaan.

Het Da Vinci College doet zoals elk jaar mee met een project voor alle eerste klassen: deze leerlin-

gen krijgen van het Bureau Discriminatiezaken les over mensenrechten, vooroordelen en het bestrijden van discriminatie op alle gronden. De school houdt daarnaast een sponsoractie voor een weeshuis in Zuid-Afrika waarmee de school een band heeft en de leerlingen verdiepen zich in de geschiedenis van de strijd tegen de apartheid in Zuid-Afrika.

Details over de 21-maartactiviteiten zijn te vinden op de website van het Bureau Discriminatiezaken.

Donaties zijn welkom

Het Bureau Discriminatiezaken ontvangt via de overheid subsidie om haar basistaken naar behoren te kunnen verrichten. Voor projecten, onderzoeken, etc. moet het BD echter regelmatig een beroep doen op externe financiers. Wij hopen dat onze donateurs het belang (blijven) inzien van een adequate discriminatiebestrijding in de Zaanstreek en in Waterland. Uw (van de belastingen aftrekbare) gift maakt het ons mede mogelijk om deze taak naar behoren uit te voeren. Donaties zijn welkom via rekening NL61 INGB 0000357143 ten name van het Bureau Discriminatiezaken in Zaandam (o.v.v. 'gift').

Bij voorbaat hartelijk dank.

Ook komende jaren LHBT-projecten

Zowel Purmerend als Zaanstad heeft besloten om door te gaan als zogeheten Regenbooggemeente. Het betekent onder meer dat het Bureau Discriminatiezaken ook in de periode 2019-2022 extra aandacht besteedt aan LHBT-activiteiten.

De voorgaande jaren had het BD een grote inbreng bij de projecten die beoogden om de sociale acceptatie, veiligheid en emancipatie van lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen, transgender en intersekse personen te verbeteren. Het betekende in de praktijk dat er speciale gastlessen werden verzorgd op scholen, dat bewoners en medewerkers van verzorgingstehuizen 'roze' activiteiten aangeboden kregen en dat er thema-exposities en toepasselijke films kwamen. Om maar een greep te doen uit de veelheid aan activiteiten. Als uitvloeisel van het Regenboogbeleid ontstonden er nieuwe initiatieven en organisaties.

Een en ander was mede mogelijk dankzij aanvullende subsidies van het Ministerie van OCW. Verantwoordelijk minister Van Engelshoven heeft besloten om ook de komende jaren financiële ondersteuning te bieden aan de deelnemende gemeenten. Het Bureau Discriminatiezaken overlegt momenteel met Purmerend en Zaanstad, maar ook met andere organisaties over de invulling van het vervolgprogramma. Zodra daarover meer duidelijk is wordt er bekendheid aan gegeven via onder meer de BD-website en lokale media.

Bescherming islamitische instellingen?

De burgemeester van Amsterdam maakte in januari 2019 bekend veiligheidsmaatregelen te gaan treffen bij islamitische instellingen. Volgens het gemeentebestuur was dat wenselijk vanwege een 'verhoogde dreiging', met name vanuit extreemrechtse hoek. Dat sluit aan bij bevindingen van Nederlandse veiligheidsdiensten, die een opleving zien van rechtsextremistische activiteiten. Zo concludeerde de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding in september 2018 dat 'sommige extreemrechtse groepen aan vertrouwen lijken te winnen'. De AIVD onderstreepte dat een maand later in haar rapport *Rechtsextremisme in Nederland*. De inlichtingendienst zag sinds 2014/'15 'een lichte opleving van het rechtsextremisme in Nederland', met name online, en noemde daarbij onder meer de ook in Zaanstad actieve organisaties Identitair Verzet en Rechts in Verzet. "Onder rechtsextremisten wordt het (online) taalgebruik steeds agressiever en opruiender. Bovendien heerst in deze kringen een grote fascinatie voor vuurwapens."

In haar jaarverslag over 2018 stelde het Bureau Discriminatiezaken vast dat vorig jaar vier extreemrechtse en neonazistische organisaties activiteiten ontplooiden in Zaanstad (zie bladzijde 1). Die varieerden van flyers met islamofobe boodschappen tot het 's nachts beplakken en met spandoeken 'aankleden' van Zaanse moslimorganisaties. Ook was er sprake van brandstichting, bedreiging en belediging, meestal door onbekenden, van islamitische huishoudens. In februari 2019 vond er opnieuw een poging plaats om het bezit van een Zaanse moslimorganisatie in brand te steken.

Het roept de vraag op of in situaties als hierboven geschetst dient te worden gehandeld in lijn met het Amsterdamse beleid. Het BD heeft in gesprekken met onder meer de gemeente, politie en Openbaar Ministerie aandacht gevraagd voor de negatieve ontwikkelingen en zal ook de komende tijd de vinger aan de pols houden.